

СМОЛІНСЬКИЙ

Валентин Броніславович
vsmolinski@ukr.net

УДК 631.11:330.341.1:330.322.2(043)

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

СМОЛІНСЬКА

Софія Дмитрівна
sdgnatkovich@ukr.net

THE WAYS TO IMPROVING INVESTMENT AND INNOVATION SUPPORT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

к.е.н., доцент кафедри інформаційних технологій, Львівський національний аграрний університет

к.е.н., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання, Львівський національний університет ім. Івана Франка

В статті розглянуто особливості розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності аграрних підприємств. Подано чинники, які гальмують розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності аграрних підприємств в Україні. Обґрунтовано домінуючу роль держави в активізації інвестиційно-інноваційних процесів в аграрній сфері. Роз'яснено необхідність впровадження різних типів інвестиційних стратегій у виробничу діяльність аграрних підприємств.

В статье рассмотрены особенности развития инновационно-инвестиционной деятельности аграрных предприятий. Поданы факторы, тормозящие развитие инвестиционно-инновационной деятельности аграрных предприятий в Украине. Обоснована доминирующая роль государства в активизации инвестиционно-инновационных процессов в аграрной сфере. Разъяснено необходимость внедрения различных типов инвестиционных стратегий в производственную деятельность аграрных предприятий.

The article deals with features of innovation and investment activity of agricultural enterprises. The factors that impede the development of investment and innovation of agricultural enterprises in Ukraine are posted. The dominant state role in enhancing investment and innovation in agriculture is grounded. The explanations on the need to introduce various types of investment strategies in production activities of agricultural enterprises are offered.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційна діяльність, аграрні підприємства

Ключевые слова: инвестиционно-инновационная деятельность, аграрные предприятия

Keywords: investment and innovation activity, farms

ВСТУП

Аграрна сфера будь-якої країни за всіх часів було і залишається основою продовольчою галуззю народного господарства, стан якої прямо пропорційно залежить від обсягів коштів, вкладених у її розвиток, а саме – від інтенсивності інвестиційної діяльності. Активна інвестиційна діяльність аграрних підприємств дозволяє прискорити темпи відтворення засобів виробництва. У свою чергу цей процес залежить від інвестиційного забезпечення суб'єктів підприємництва, які ґрунтуються на інформації про привабливість об'єктів інвестування, а також від впровадження інновацій у виробничий процес.

Проблеми забезпечення ефективного функціонування аграрних підприємств на інвестиційно-інноваційній основі викладені в наукових роботах таких вітчизняних учених, як А.І. Басов, Ю.Г. Батир, В.І. Богачов, В.М. Геєць, М.С. Герасимчук, В.М. Гончаров, О.І. Гуроров, І.С. Данілова, М.В. Зубець, М.І. Кісіль, О.В. Крисальний, М.М. Кулаєць, І.І. Лукинов, Л.О. Мармуль, В.Я. Месель-Веселяк, А.А. Пересяда, В.П. Рябоконь, П.Т. Саблук, М.А. Садиков,

С.О. Тивончук, В.Г. Ткаченко, В.М. Трегобчук, М.М. Федоров, М.А. Хвесик, В.М. Яценко та ін. Їх дослідження присвячені оцінці інноваційно-інвестиційного потенціалу аграрних підприємств та підвищенню їх інноваційно-інвестиційного активності.

Проте все ж багато залишається нерозкритих питань, які стосуються використання закордонного досвіду щодо впровадження інновацій в діяльність підприємств України, зокрема в аграрний сектор, що визначає актуальність досліджень цього напрямку. Тому в умовах реформування відносин власності і форм господарювання виникає гостра необхідність поглибленого дослідження інвестиційно-інноваційного клімату функціонування аграрних підприємств з урахуванням регіональних особливостей. Все це переконливо свідчить про необхідність посилення уваги до розробки теоретико-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо активізації інвестиційно-інноваційної діяльності аграрних підприємств.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні особливостей інноваційно-інвестиційної діяльності

суб'єктів в аграрній сфері та активізації цього процесу в Україні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є нормативно-правові акти, наукові праці, матеріали періодичних видань та ресурси Internet.

При написанні статті використано монографічний та порівняльний методи, які разом з методом абстрагування дозволили зробити узагальнення, здійсненні в процесі наукового дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ

Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» під інвестиційною діяльністю розуміється сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [3].

Підвищення ефективності управління інвестиційно-інноваційною діяльністю аграрних підприємств обмежується рядом чинників, зокрема умовами соціального та політичного середовища, рівнем кваліфікації та внутрішнім опором реструктуризації господарств. Тому інвестування аграрних товаровиробників залишаються досить ризиковою справою, а аграрний сектор – інвестиційно непривабливим.

Усунення негативного впливу цих чинників є передумовою підвищення ефективності інвестиційного менеджменту та інвестиційно-інноваційної привабливості аграрного сектора. Врахування причин низької інвестиційної привабливості аграрних підприємств дозволяє об'єктивно оцінювати їх інвестиційну діяльність. При аналізі процесів входження в аграрну сферу інвесторів з інших сфер АПК необхідно враховувати високий рівень трансакційних витрат, які пов'язані з високим ризиком контрактних відносин з аграрними підприємствами у зв'язку з обмеженою дією законодавства щодо захисту прав кредиторів і державною аграрною політикою.

Удосконалення процесу входження зовнішніх інвесторів в аграрну сферу за сучасних умов пов'язане з покращанням ефективності прийняття рішень щодо залучення нових джерел інвестиційних ресурсів власниками господарств, визначенням напрямків співпраці інвесторів і власників землі та майна, а також інформаційною підтримкою і правовим захистом сторін [4].

На сьогодні аграрні підприємства, зважаючи на обмеженість власних коштів, змушені сподіватися на підтримку з боку держави. Головною метою державної інвестиційно-інноваційної політики України є створення соціально-економічних, організаційних та правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення необхідності впровадження сучасних, екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва і реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції з натуральної сировини [1].

Ефективність інвестицій аграрних підприємств суттєво підвищується внаслідок здійснення інноваційних проектів. Нині такі проекти, пов'язані з перебудовою матеріально-технічної бази, можуть

фінансувати лише великі сільськогосподарські підприємства. Тому малим та середнім аграрним підприємствам в Україні необхідна державна кредитна підтримка інноваційних проектів. Спрощенню та здешевленню доступу підприємств до інновацій сприяє їх участь у кооперативних формах спільного використання технічних засобів, постачальницько-збутових кооперативах, товарних асоціаціях, співпраця з науково-дослідними установами, дорадчими службами, участь у днях поля, виставках, ярмарках тощо.

Пріоритетні напрями інвестування інновацій аграрних підприємств регіону такі: для малих підприємств – тваринництво, вирощування овочів у приміських зонах, лікарських трав, плодів і ягід; для середніх – виробництво органічної продукції, вирощування технічних культур на біопаливо; для великих аграрних підприємств – технології мінімального обробітку ґрунту, індустриальні технології в рослинництві та тваринництві [2].

Незважаючи на потужну законодавчу підтримку інноваційної діяльності, немає єдиного загального механізму інвестування інновацій. Хоча прийнята не одна державна програма та концепція, але, на жаль, ми не бачимо позитивного кінцевого результату широкого впровадження новинок техніки у виробничий процес як промислових, так і аграрних підприємств. Відсутність правових гарантій повернення власних заощаджень не стимулює приватних інвесторів вкладати весь свій капітал у інновації. Щодо бюджетних коштів, то зменшення їхніх розмірів не сприяє розвитку інноваційної діяльності. Тому необхідно розробити практичні рекомендації щодо підвищення інвестиційної привабливості інноваційних підприємств [5].

Поряд із державним регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності аграрних товаровиробників необхідним є ефективне здійснення інвестиційної політики на самих підприємствах. У цьому контексті важливо зосередити увагу на запровадженні стратегічного підходу до прийняття рішень, що передбачає розробку інвестиційної стратегії на основі спеціально розробленої інвестиційної політики підприємства.

З метою удосконалення інноваційно-інвестиційної діяльності та підвищення її ефективності аграрним підприємствам залежно від їх економічного стану слід формувати різні типи інвестиційних стратегій.

Так, для господарств з незадовільним фінансовим станом та недостатнім рівнем платоспроможності, де до 60% оцінюваних показників відповідають нормативним значенням, пропонується формувати інвестиційну стратегію збереження, що передбачає підтримку наявного ресурсного потенціалу господарства та підготовку бази для забезпечення у майбутньому розширеного відтворення капіталу через стабілізацію основного стада худоби, відновлення поточних біологічних активів, повного використання наявної матеріально-технічної бази та земельних угідь, відновлення роботи переробних підрозділів.

Аграрним підприємствам із задовільним фінансовим станом, де 61–80 % оцінюваних

показників відповідають нормативним значенням, доцільно розробляти інвестиційну стратегію помірною зростання, основною метою якої є поступове нарощування обсягів виробництва та забезпечення його ефективності на основі селекційно-плеємної роботи, інтенсифікації тваринництва, часткового оновлення парку сільськогосподарської техніки, а також переоснащення переробних підрозділів. Підприємствам з високою фінансовою стійкістю, у яких 81–90 % оцінюваних показників відповідають нормативним значенням, потрібно формувати інвестиційну стратегію прискореного зростання, що дозволяє отримати довготривалі конкурентні переваги шляхом комплексного технічного переоснащення, модернізації та створення на індустріальній основі підрозділів з переробки та зберігання сільськогосподарської продукції, удосконалення системи інвестиційного менеджменту, підготовки кадрів і формування людського капіталу.

Формування ефективної інвестиційної стратегії аграрного підприємства потребує розвитку системи інвестиційного менеджменту. В малих аграрних підприємствах із незначним обсягом інвестицій управління інвестиційною діяльністю має виконувати його керівник або власник. У середніх ці функції можуть виконувати керівники та спеціалісти, а у великих, де найактивніше здійснюється інвестування, необхідний інвестиційний менеджер, а за потреби й інвестиційний підрозділ (центр) [2].

ВИСНОВКИ

Отже, активізація інвестиційно-інноваційної діяльності аграрних підприємств можлива за умови створення сприятливого клімату в аграрній сфері, тобто середовища, в якому проходять інвестиційно-інноваційні процеси, яке формується під впливом політичних, економічних, соціальних та інших факторів, що визначають умови інвестиційно-інноваційної діяльності в державі і ступінь ризику

інвестування аграрної галузі. Підтримка інвестиційних та інноваційних процесів аграрних підприємств повинна стати одним з пріоритетів державної політики України для того, щоб подолати кризу в аграрному секторі економіки та підвищити ефективність і конкурентоспроможність виробництва аграрної продукції. Впроваджуючи різні механізми державного регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності, слід враховувати рівень розвитку економіки, стан науково-технічної сфери, правову базу, рівень ризику та цілі, інтереси і вимоги інвесторів, гнучко поєднуючи вище наведені методи між собою.

Список використаних джерел

1. Клименко В.І. Фінансування інноваційної діяльності в Україні / В.І. Клименко // Економіка. Фінанси. Право. - 2008. - № 1. - С. 24-29.
2. Лук'яник М. Шляхи підвищення ефективності інвестицій сільськогосподарських підприємств / М. Лук'яник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://confiapv.at.ua/publ/konf_9_10_grudnja_2010_r/shljakhi_pidvishhennja_efektivnosti_investicij_silskogospodarskikh_pidpriemstv/4-1-0-447
3. Про інвестиційну діяльність: Закон України № 1560-ХІІ від 18 вересня 1991 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Черненко Л.В. Інвестиційна діяльність підприємств та джерела її фінансування / Л.В. Черненко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nppdaa/econ/2011_3_2/174.pdf
- Черній Н.С. Методи державного регулювання інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств / Н.С. Черній. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=393>